2e Voortgangsrapportage 2026

WETTERSKIP FRYSLÂN

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 4
Voorwoord 5
Samenvatting 6
Programma Bestuur en organisatie 9
Programma Waterveiligheid 15
Programma Watersysteem 22
Programma Waterketen 28
Overzicht van baten en lasten en reserves 32
Mutaties reserves 34
Bijlagen 35
Definities beleidsproducten 35
Lijst met afkortingen 36

Voorwoord

Voor u ligt de tweede voortgangsrapportage over het verslaggevingsjaar 2026. Conform de planning en control (P&C) cyclus wordt tweemaal per jaar een voortgangsrapportage opgesteld, waarmee het dagelijks bestuur verantwoording aflegt aan het algemeen bestuur over de voortgang van de uitvoering van de begroting 2026. In deze voortgangsrapportage zijn de meest actuele gegevens meegenomen in de prognose van de baten en lasten.

De structurele effecten van de financiële afwijkingen zijn ook reeds vertaald in de begroting 2027. Als onderdeel van de P&C-cyclus sturen we door middel van deze rapportage bij voor de volgende jaren. De incidentele resultaten van 2026 blijven we monitoren en volgen we nauwlettend. De aanpassing van de verzamelkredieten zijn gemandateerd aan het dagelijks bestuur. Voor de volledigheid wordt ter kennisgeving aan het algemeen bestuur in deze rapportage ook de voortgang op de investeringen weergegeven welke van invloed zijn op de verzamelkredieten.

In de voortgangsrapportage(s) zijn ook de zogenaamde "budget neutrale wijzigingen" opgenomen. Dit zijn verschuivingen van budgetten binnen het mandaat van de organisatie, welke effect hebben op de hoogte van de budgetten per programma. Conform artikel 9 van onze financiële verordening mag het dagelijks bestuur budgetten verschuiven over de programma's heen, met een maximum van € 1 miljoen. Zij moet deze verschuivingen achteraf melden aan het algemeen bestuur. De wijzigingen die vallen onder dit artikel, zijn opgenomen in de betreffende kolom "budget neutrale wijzigingen".

Foarwurd

Foar jo leit de twadde fuortgongsrapportaazje oer it ferslachjier 2026. Neffens de planning- en controlsyklus (P&C-syklus) wurdt twa kear yn it jier in fuortgongsrapportaazje opsteld. Dêrmei leit it deistich bestjoer ferantwurding ôf oan it algemien bestjoer oer de fuortgong fan de útfiering fan de begrutting 2026. Yn dizze fuortgongsrapportaazje binne de meast aktuele gegevens meinommen yn de prognose fan de baten en lêsten.

De strukturele effekten fan de finansjele ôfwikingen binne ek al ferwurke yn de begrutting 2027. As ûnderdiel fan de P&C-syklus stjoere wy mei dizze rapportaazje by foar de kommende jierren. De ynsidintele resultaten fan 2026 bliuwe wy monitoarjen en folgje wy se nau. It oanpassen fan de sammelkrediten is mandandearre oan it deistich bestjoer. Foar de folsleinens wurdt yn dizze rapportaazje ek de fuortgong fan de ynvestearringen dy't fan ynfloed binne op de sammelkrediten, ta ynformaasje oan it algemien bestjoer werjûn.

Yn de fuortgongsrapportaazje(s) binne ek de saneamde ‘budzjetneutrale wizigingen’ opnommen. Dit binne ferskowingen fan budzjetten binnen it mandaat fan de organisaasje, dy't effekt hawwe op de hichte fan de budzjetten per programma. Neffens kêst 9 fan ús finansjele feroardering mei it deistich bestjoer budzjetten oer de programma's hinne ferskowe, oant in maksimum fan € 1 miljoen. It deistich bestjoer moat dizze ferskowingen efterôf melde oan it algemien bestjoer. De wizigingen dy't ûnder dit kêst falle, binne opnommen yn de oanbelangjende kolom ‘budzjetneutrale wizigingen’.

Samenvatting

Staat van baten en lasten

Excel-tabel

bedragen x € 1.000

	Oorspronkelijke begroting 2026	Vastgestelde begroting na VR1	Budget neutrale wijzigingen VR2 2026	Voorstel budgetwijziging VR2 2026	Nieuwe actuele begroting 2026
Baten					
Programma Bestuur en Organisatie	2.590	2.289	565	130	2.984
Programma Waterveiligheid	1.717	1.717	-2	130	1.845
Programma Watersysteem	2.704	2.804	-480	550	2.873
Programma Waterketen	1.000	1.812	-74	-20	1.718
Overzicht Dekkingsmiddelen					
Belastingopbrengsten	225.098	225.098	-3	721	225.816
Dividenden	2.900	3.048	-0	-0	3.048
Overige algemene opbrengsten	1.918	1.943	10	25	1.978
Saldo van de financieringsfunctie	242	242	-0	-0	242
Totaal Baten	**238.168**	**238.953**	**15**	**1.536**	**240.504**
Lasten					
Programma Bestuur en Organisatie	-55.844	-56.754	-623	904	-56.473
Programma Waterveiligheid	-36.555	-36.047	650	1.135	-34.262
Programma Watersysteem	-87.966	-84.310	-26	1.703	-82.633
Programma Waterketen	-57.327	-58.566	-15	69	-58.512
Overzicht Dekkingsmiddelen					
Belastingopbrengsten	-5.753	-5.748	-0	-0	-5.748
Saldo van de financieringsfunctie	-242	-242	-0	-0	-242
Onvoorzien					
Onvoorzien	-150	-150	-0	-0	-150
Totaal Lasten	**-243.837**	**-241.816**	**-15**	**3.811**	**-238.020**
Reserves					
Reserves	5.669	5.869	-0	-900	4.969
Totaal Reserves	**5.669**	**5.869**	**-0**	**-900**	**4.969**
Begroot resultaat	**0**	**3.006**	**-0**	**4.447**	**7.453**

Omschrijving (toelichting)

Voorstel begrotingswijzigingen

In deze 2e voortgangsrapportage stellen we een positieve bijstelling van de begroting voor van € 4,4 miljoen. De belangrijkste verschillen bestaan uit:

- De volatiele energiemarkt, een dynamisch energiecontract en weersafhankelijkheid van een substantieel deel van ons verbruik, maakt nauwkeurig ramen complex. Door het droge voorjaar is een lager verbruik ontstaan en als gevolg van een neerwaartse bijstelling van de opslag op de elektriciteitsprijs wordt hier een incidenteel voordeel verwacht van € 0,9 miljoen.
- Op basis van de tussentijdse rapportage van het Noordelijk Belastingkantoor (NBK) t/m het 2e halfjaar wordt een meeropbrengst van per saldo € 0,7 miljoen verwacht. Dit komt met name door een hogere WOZ-waarde voor de woningen.

- Een onderschrijding van € 1 miljoen op de budgetten binnen het herstelprogramma regionale waterkeringen. Van de totale 1.300 kilometer aan regionale keringen wordt de geplande doelstelling om in 2026 in totaal 30 kilometer waterkering te herstellen niet volledig gerealiseerd. De voorbereiding van deze projecten kost met name door wet- en regelgeving, vergunningverlening en uitgebreide (voor)onderzoeken aanzienlijk meer tijd, waardoor de uitvoering ervan naar 2027 doorschuift. Dit geldt in bepaalde mate ook voor revisie- en onderhoudswerkzaamheden aan gemalen, stuwen en inlaten. Door langere planvorming en -voorbereiding en capaciteitsgebrek wordt dit jaar voor € 1,3 miljoen minder uitgevoerd.
- De geraamde onttrekking uit de reserves voor het aanvalsplan exoten van € 900.000 is in 2026 niet nodig. Door extra inzet op preventie voorgaande jaren, een strengere winter met een trage start van het groeiseizoen tot gevolg en de droge zomer zijn minder exoten tot ontwikkeling gekomen dan verwacht.

Verderop in de rapportage wordt per programma nog een nadere toelichting gegeven op de afwijkingen van de baten en lasten.

Budgetneutrale wijziging
Mede als gevolg van de organisatie ontwikkeling zijn budgetten overgeheveld zodat deze beter aansluiten waar de uitvoering ook plaatsvindt.

Belastingopbrengsten

Omschrijving (toelichting)

Eind juli hebben we de rapportage tot en met het 2e kwartaal over 2026 van het NBK ontvangen. Waar we eerder bij de 1e voortgangsrapportage 2026 nog uitgingen van geen afwijkingen, is de verwachting nu dat op enkele onderdelen een kleine afwijking wordt verwacht. Op de totale belastingopbrengsten van € 229,3 miljoen verwachten we een meeropbrengst van per saldo € 0,7 miljoen (0,3%).
Binnen de taak *Watersysteembeheer* wordt in de categorie 'gebouwd' rekening gehouden met een hogere opbrengst van € 1,4 miljoen ten opzichte van het begroting. Bij de berekening van de tarieven hebben we rekening gehouden met een stijging van de WOZ-waarde voor de woningen van 10% (conform de laatste gegevens van de waarderingskamer). In de prognose is nu uitgegaan van een gemiddelde stijging van de WOZ-waarde met 11,8% voor de woningen.
De opbrengst binnen de taak *Zuiveringsheffing* in de categorie 'woningen' valt bijna € 200.000 lager uit. Het aantal (nieuwe) woonruimten is lager dan verwacht, terwijl ook het gemiddeld aantal eenheden per woonruimte daalt door een stijging van het aantal éénpersoonshuishoudens.
Rekening houdend met mogelijk hogere kwijtschelding is per saldo een bijstelling van de begroting nodig van € 717.000 (positief).

Verstrekkingen 2026

Omschrijving (toelichting)

Bij het vaststellen van de begroting 2026 heeft het algemeen bestuur de investeringsplanning 2026 vastgesteld. Zij heeft daarmee het dagelijks bestuur gemandateerd om die projecten tegen de vastgestelde kredieten uit te voeren. Afgesproken is dat het dagelijks bestuur deze kredieten met een separaat besluit kan verstrekken aan de organisatie. Pas dan kan het project daadwerkelijk worden gestart.
In de onderstaande tabel zijn in de kolom actuele begroting 2026, de verstrekte investeringskredieten 2026 weergegeven welke aansluiten bij de 1e voortgangsrapportage 2026 en aangevuld met (restant) kredieten uit voorgaande jaren. Daarmee wordt een actueel (totaal) verzamelkrediet getoond. Deze investeringen zullen in de toekomst tot kapitaallasten (afschrijving en rente) gaan leiden in de exploitatie. De 2e prognose 2026 geeft de actualisatie van de verwachte verstrekkingen weer. Mutaties op de verstrekte kredieten worden verrekend met de beschikbaar gestelde verzamelkredieten. De verschillen tussen de begroting en prognose worden toegelicht bij de desbetreffende programma's. Het verschil tussen bruto en netto kan verklaard worden door bijdragen van derden die wij ontvangen voor de projecten die wij uitvoeren, zoals subsidies, bijdragen van derden en/of cofinanciering.

Excel-tabel

(bedragen x € 1.000)

Project	Actuele begroting 2026		2e Prognose 2026		Verschil	
	Bruto (A)	Netto (B)	Bruto (C)	Netto (D)	Bruto (C-A)	Netto (D-B)
Bestuur en organisatie	7.214	7.214	6.969	6.969	-245	-245
Waterveiligheid	205.766	35.666	18.750	15.150	-187.016	-20.516
Watersysteem	28.105	27.705	31.230	21.693	3.125	-6.012
Waterketen	33.215	33.215	35.215	35.215	2.000	2.000
Eindtotaal	**274.300**	**103.800**	**92.164**	**79.027**	**-182.136**	**-24.773**

A = vrijgegeven via verzamelbesluit bij begroting 2026

B = separaat voorstel richting dagelijks en algemeen bestuur

Programma Bestuur en organisatie

Strategisch doel

We zijn een slagvaardige, wendbare en transparante organisatie die effectief inspeelt op maatschappelijke uitdagingen en verwachtingen rondom waterbeheer. Dit doen we door continu te investeren in goed bestuur, professionele bedrijfsvoering en nauwe samenwerking met de samenleving en andere overheden.

Assetmanagement speelt hierin een sleutelrol door het bieden van inzicht, sturing en samenhang in het beheer van onze assets, waarmee we duurzaam, doelmatig en toekomstgericht kunnen handelen.

Portefeuillehouder(s):	Luzette Kroon, Alice van Gosliga, Remco van Maurik, Gerben de Boer, Monique Plantinga en Frank Jorna
Betrokken verbonden partijen:	Wetterskip Fryslân Deelnemingen B.V. (Assetmanagement), Energiepark Ballumerbocht B.V., Nij Hiddum-Houw, Noordelijk Belasting Kantoor (NBK), Het Waterschapshuis, De Nederlandse Waterschapsbank N.V., Centre of Expertise Watertechnology, Unie van Waterschappen en Coöperatie Openbare Verlichting en Energie Fryslân (OVEF)

Ambitie

De ambitie voor het programma bestuur en organisatie is om Wetterskip Fryslân blijvend te positioneren als een toekomstbestendige en professionele organisatie die in staat is de groeiende uitdagingen van klimaatverandering en duurzame ontwikkeling met daadkracht en innovatief vermogen aan te pakken. Voor een uitgebreide beschrijving verwijzen we hiervoor naar de begroting 2026.

Prestatie indicatoren

Door middel van meetbare grootheden geven we aan hoe goed, of hoe ver we zijn met het behalen van de doelstellingen. Ze geven de voortgang, kwaliteit en effectiviteit van beleid, projecten of programma's aan. De volgende kritieke prestatie indicatoren (KPI's) zijn voor 2026 opgenomen:

Nr.	KPI	Doelstelling	Meetwaarde	Realisatie t/m augustus 2026
1.	Betaaltermijn facturen binnen 30 dagen	Snellere betaling aan leveranciers om relaties te versterken en financiële betrouwbaarheid te tonen.	93% van de facturen wordt in 2026 binnen 30 dagen betaald. (totaal facturen 2024: 21.891 gemiddelde betaaldagen 21)	*97,9%* *Gemiddelde betaaltermijn is 8 kalenderdagen*

2.	Klachten binnen wettelijke termijn afgehandeld	Klantgerichte en betrouwbare overheid zijn.	93% van de klachten wordt binnen een termijn van maximaal 14 weken afgehandeld. (2024: 100%)	100%
3.	Bezwaarschriften binnen wettelijke termijn afgehandeld	Klantgerichte en betrouwbare overheid zijn.	90% van de bezwaarschriften wordt binnen een termijn van maximaal 18 weken afgehandeld. (2024: 88%)	100%
4.	Behaalde servicenormen voor het afhandelen van vragen bij het Klant Contact Centrum (KCC)	Klantgerichte en betrouwbare overheid zijn.	85% van de vragen wordt naar tevredenheid afgehandeld.	85%
5.	CO_2-uitstoot in 2026 verminderd ten opzichte van 2025	Klimaatneutraal worden.	Lagere CO_2-uitstoot in 2026 dan in 2025.	Wordt niet real-time gemeten, maar 1 x per jaar over het afgelopen jaar.
6.	Duurzaamheid als gunningscriterium	Bijdragen aan de circulaire economie en klimaatdoelen binnen de organisatie.	60% van de aanbestedingen van diensten is duurzaamheid een gunningscriterium. Bij werken is dat 70%.	*86% voor Goederen en Diensten en 14% voor onze Werken*
7.	Omvang overhead	De overhead in FTE, ten opzichte van de totale formatie in FTE, blijft onder de referentiewaarde (uit vensters voor bedrijfsvoering).	Lager percentage overhead dan de referentiewaarde (2024: 26,9%)	14,8% (begroting 2026)
8.	Invulling vacatures	We zijn een aantrekkelijke werkgever.	94% van de opengestelde vacatures worden ingevuld. (2024: 91 vacatures, 96% ineens ingevuld)	95%
9.	Nieuw onderhouds-managementsysteem	Het onderhoudsmanagementsysteem is geïmplementeerd, de beheerorganisatie is ingericht en de basis is gelegd voor verdere ontwikkeling naar datagedreven assetmanagement.	Eind 2026 is het nieuwe onderhoudsmanagementsysteem volledig geïmplementeerd binnen de organisatie.	20%
10.	Een toekomstbestendig en geïntegreerd digitaal register (GIS Blauw-Damo) voor Watersysteem, Waterketen en Keringen	Het op DAMO gebaseerde kernregister versie 1.5 is conform de datacentrische architectuur geïmplementeerd, data, processen en apps zijn gemigreerd en de beheerorganisatie is ingericht.	Implementatie is gereed voor 31 december 2026	30%
11.	We werken met één uniforme werkwijze zowel in nieuwe projecten als in onze beheer- en onderhoudsprocessen.	Alle assetstandaarden worden geactualiseerd zodat onder andere circulariteit op een praktische en toepasbare manier volledig is geïntegreerd in zowel beheer- en onderhoudsprocessen als in nieuwe projecten. Dit zorgt voor één uniforme werkwijze die duurzaamheid en toekomstbestendigheid waarborgt.	Eind 2026 zijn 5 van de 7 assetgroepen de assetstandaarden geactualiseerd	10%
12.	Doorlooptijd analyses laboratorium (afhankelijk van afspraak met opdrachtgevers).	Klantgerichte en betrouwbare overheid zijn.	90% van de analyses worden binnen 21 dagen gerapporteerd.	100%

Toelichting op prestatie indicatoren

1. Tot en met augustus 2026 is 97,9% van de facturen binnen 30 dagen betaald op basis van de aankomstdatum (moment dat de factuur in het financieel systeem geregistreerd wordt). Het gemiddeld aantal dagen tussen de aankomstdatum en de betaaldatum bedraagt 8 kalenderdagen.
2. Er zijn in 2026 klachten ingediend, maar ook hier geldt dat deze allemaal binnen de gesteld termijn zijn afgehandeld of in overleg zijn aangehouden, waardoor de termijn gestuit is.
3. In 2026 zijn tot nu toe 34 bezwaren binnengekomen. Alle ontvangen bezwaren zijn op dit moment nog in behandeling of binnen de termijn afgehandeld.
4. Periodiek monitoren we de klantentevredenheid. Tot nu toe is 85% van de vragen naar tevredenheid afgerond.

5. CO_2-uitstoot wordt ieder jaar in Q1 bepaald over afgelopen jaar. Vervolgens wordt dit in het najaar gepubliceerd in de Klimaatmonitor van de waterschappen.
6. Voor de aanbestedingen voor Goederen en Diensten zal de benoemde prestatie van 60% gehaald worden in 2026. Aanbestedingen voor Werken worden voor circa 90/95% gegund op laagste prijs en hierbij wordt duurzaamheid niet als gunningscriterium toegepast. Daarom zal bij Werken de benoemde prestatie van 70% niet gehaald worden in 2026. Duurzame criteria worden bij de aanbestedingen van Werken wel in een bestek verwerkt of als eisen gesteld conform het Klimaatprogramma en/of bestuurlijk vastgestelde doelstellingen en ambities.
7. Bij het opstellen van de begroting 2026 bedroeg het overheadpercentage 14,8%. Deze gegevens worden bij het opstellen van de jaarstukken opnieuw berekend.
8. De organisatiewijziging heeft veel extra vacatures opgeleverd, zowel intern als extern.
9. Eind 2026 wordt nu 1 april 2027. Dan is OMS fase 1 technisch gereed en vormt het systeem een fundament voor de verdere ontwikkeling naar datagedreven assetmanagement en datagedreven werken. Vanwege technische complexiteit duurt de implementatie 3 maanden langer.
10. De beschikbaarheid van GIS Blauw-DAMO heeft langer op zich laten wachten dan oorspronkelijk voorzien. Hierdoor zijn verschillende onderdelen van het project later gestart dan gepland. Versie 1.5 is de eerste versie waarmee in productie gegaan kan worden. Deze versie wordt pas in december 2026 beschikbaar gesteld aan de waterschappen en kan dan pas geïnstalleerd worden. In die versie zijn niet alle benodigde functionaliteiten opgenomen, die we uiteindelijk nodig hebben (bijv. Waterketen en leggerfunctionaliteit). De voorbereidingen voor implementatie, datamigratie en inrichting van het kernregister zijn in uitvoering. In 2026 is het project herijkt om beter aan te sluiten op de datacentrische architectuur, het Dataplatform en de gewenste beheerorganisatie. De implementatie verloopt conform de herijkte planning en is naar verwachting gereed voor de zomer van 2027.
11. In 2025 is een evaluatie gehouden waarin bepaald is welke verbeterstappen met betrekking tot standaardisatie gewenst zijn. Deze verbeterstappen worden vanaf april 2026, na de start van het nieuwe organisatiemodel, uitgevoerd. Vanwege capaciteitsgebrek, onder andere vanwege extra inzet voor het implementeren van het nieuwe onderhouds-managementsysteem, is de verwachting dat eind 2026 niet alle doelen van deze KPI gerealiseerd zijn. De verwachting is dat we dit in 2027 realiseren.
12. De uitgevoerde analyses zijn allemaal binnen de afgesproken tijd opgeleverd.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daar voor doen?

Waterbeheerprogramma (WBP)
Het nieuwe Waterbeheerprogramma (WBP), de bundeling van al onze waterambities voor de jaren 2028-2033, is op weg naar voltooiing. De 90%-versie is af en wordt nu voorgelegd aan medeoverheden en beroeps- en belangenorganisaties waarmee we optrekken. Ook alle Wetterskippers kunnen inbreng leveren. De totstandkoming van het WBP is begin 2025 gestart. Vanaf september vorig jaar kwam de productie echt op gang, in een kern- en schrijfteam en een brede projectgroep. In een informele checkronde krijgen medeoverheden en stakeholders de kans om te reageren. Deze fase eindigt op 29 september 2026 met een werksessie en een commissievergadering met het algemeen bestuur.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daar voor doen?

Versterken verbinding met de omgeving
Net voor de zomer hebben we als dagelijks bestuur heeft het vernieuwde participatiebeleid 'Samen voor ons water' en een nieuwe participatieverordening en zijn beide documenten ter inzage gelegd. Het uitgangspunt van het vernieuwde beleid is: meedenken, meedoen en meebeslissen, tenzij er een goede reden is om hiervan af te wijken. We willen belanghebbenden vooraf duidelijk maken op welke onderwerpen invloed mogelijk is. Nieuw in de verordening is het zogenoemde uitdaagrecht. Sinds 1 januari 2025 zijn we wettelijk verplicht om vast te leggen hoe we hiermee omgaan. Met het uitdaagrecht doen inwoners en organisaties voorstellen om bepaalde taken van ons zelf uit te voeren. Hiervoor komt een digitaal loket waar aanvragen worden ingediend. We blijven altijd eindverantwoordelijk en wegen binnen de gegeven ruimte de belangen en mogelijkheden af. Per initiatief bekijken we wat mogelijk en haalbaar is.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daar voor doen?

Bouwen aan een betrouwbare, betaalbare, klimaatneutrale en circulaire organisatie
We passen de vijf sporen uit ons klimaatprogramma toe in al ons werk. We blijven investeren in duurzame opwekking, fossielvrije processen en circulair beheer, en nemen duurzaamheidseisen op in inkoop en aanbestedingen. Ook is circulariteit steeds beter verankerd in assetmanagement en bij nieuwe projecten wordt beter gekeken naar '*toekomstwaarde*', zoals klimaatneutraliteit en hergebruik van materialen en grondstoffen. We vergroten onze energiezelfvoorziening door het realiseren van batterijopslag bij een rioolwaterzuivering en werken verder aan het gebruik van windenergie. Daarmee vergroten we de productie van duurzame energie op onze eigen locaties. Met deze zelfconsumptie, verminderen we de afhankelijkheid van het elektriciteitsnet. We zetten de elektrificatie van ons wagenpark voort en passen duurzame standaarden toe bij investeringen, aanbestedingen, inkoop en projecten.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daar voor doen?

Biodiversiteit versterken door robuust en natuurlijk waterbeheer
We maken gebruik van ecosysteemdiensten die afhankelijk zijn van biodiversiteit en laten de natuur voor ons werken. We voeren het Útfieringsplan Bioferskaat verder uit en geven invulling aan de uitgangspunten van de nota Flora en Fauna. Hierbij zien we dat het aanjagen, adviseren en coördineren van acties, met name bij beheer en onderhoud en projecten, nog steeds continu aandacht nodig heeft om blijvend te koppelen aan ons werk.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daar voor doen?

Een datagedreven organisatie voor slimme sturing
We hebben een nieuwe digitale voordeur: www.wetterskip.frl. Dit past nadrukkelijk in het verder werk te maken van ons Fryske taalbelied. Dat we als Friese overheid zo'n beleidsplan horen te hebben, ligt vast in de landelijke Wet gebrûk Fryske taal. Het plan bevat zeven maatregelen om het Fries zichtbaarder te maken, opdat mensen zich uitgenodigd voelen om de taal ook te gebruiken in contacten met it Wetterskip. De overstap naar nieuwe web- en mailadressen is per 18 mei 2026 live gegaan.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daar voor doen?

Innovatiekracht versterken: "gewoan dwaan"
In 2026 voeren we vanuit ons innovatiebeleid projecten uit. Als organisatie zijn we een innovatiebroedplaats en stimuleren vernieuwend denken bij onze medewerkers wat bijdraagt aan onze innovatiecultuur. Een mooi voorbeeld is de ontwikkelde autonome droneboot, die nauwkeurige watermetingen uitvoert volgens digitale vaarplannen.
Samen met Maritiem Instituut Willem Barentsz, onderdeel van hogeschool NHL Stenden is een nieuwe virtuele simulator ontwikkeld voor het trainen en opleiden van stokers en machinisten voor het Woudagemaal. Normaal gesproken oefenen wij twee keer per jaar in de praktijk: in de herfst- en voorjaarsvakantie. Voor deze opleiding brengen wij het gemaal speciaal onder stoom en kan het publiek tijdens deze draaidagen meegenieten. Dit kost zo'n 20.000 liter aan biobrandstof per week. De nieuwe simulator lijkt op een computerspel en bootst het gemaal zo goed mogelijk na.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daar voor doen?

Weerbaarheid en bedrijfscontinuïteit
De Wet weerbaarheid kritieke entiteiten (Wwke) en de Cyberbeveiligingswet (Cbw) stellen nieuwe eisen aan onze fysieke en digitale weerbaarheid. Wetterskip Fryslân is sinds september 2026 op grond van de Wwke aangewezen als kritieke entiteit. Dit brengt specifieke eisen en verplichtingen met zich mee voor de weerbaarheid van onze essentiële dienstverlening. Deze eisen en de risico's en kwetsbaarheden binnen onze bedrijfsvoering vertalen we naar gerichte maatregelen en prioriteiten. Deze zijn we aan het uitwerken voor het verder inrichten van het bedrijfscontinuïteitsmanagement.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daar voor doen?

Grip op financiën en financiële verantwoording
In 2026 zijn we aan de slag gegaan met het recent vastgestelde inkoop- en aanbestedingsbeleid en handelingskader. Deze zijn het kader voor rechtmatige, doelmatige en toekomstbestendige inkoop. De focus ligt op de verdere professionalisering van aanbestedingen, bestelprocessen, contractmanagement en contractbeheer, zodat de organisatie beter in staat is om risico's te beheersen en kansen te benutten. We zetten daarom in op een sterkere regie op contracten en leveranciers en ook krijgt Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI) een nog nadrukkelijkere plaats binnen aanbestedingen en contracten.

Organisatieontwikkeling
De implementatie van onze organisatievisie per 1 april j.l. is succesvol afgerond en we gaan verder met de doorontwikkeling van onze organisatie. Dit heeft de nodige tijd en inspanning gekost. Ondertussen zijn de (nieuwe) leidinggevende posities structureel ingevuld en wordt organisatiebreed de visie verder uitgebouwd. Daarnaast werken we verder aan sturing en cultuurverandering middels het leiderschapsontwikkeltraject.

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel worden de baten en de lasten voor programma Bestuur en organisatie getoond.

bedragen x € 1.000

Programma Bestuur en Organisatie	Oorspronkelijke begroting 2026	Vastgestelde begroting na VR1	Budget neutrale wijzigingen VR2 2026	Voorstel budgetwijziging VR2 2026	Nieuwe actuele begroting 2026
Totaal Baten	2.590	2.289	565	130	2.984
Totaal Lasten	-55.844	-56.754	-623	904	-56.473
Resultaat	-53.254	-54.464	-59	1.034	-53.489

Toelichting op Wat mag het kosten?

Afwijkingen ten opzichte van actuele begroting 2026
Bij de baten wordt € 130.000 aan extra opbrengsten verwacht. Deze bestaan uit gerealiseerde inkomsten uit verkoop van grond € 97.000 en hogere pachtopbrengsten van € 33.000.

De lasten nemen per saldo af met circa € 904.000. Dit wordt met name veroorzaakt doordat minder is uitbesteed aan derden voor plannen, onderzoek en marktexpertise. De uitgaven voor juridische diensten vallen dit jaar naar verwachting € 104.000 lager uit.

Lopende investeringen

bedragen x € 1.000

	Toegekend krediet t/m rapportageperiode		Eindewerkinschatting (EWI)		Saldo		
	Bruto (A)	Netto (B)	Bruto (C)	Netto (D)	Bruto (A-C)	Netto (B-D)	
Datacenter	1.700	1.700	1.700	1.700	0	0	B
Vervangingsinvesteringen Laboratorium	270	270	270	270	0	0	A
Vervanging hard- en software	410	410	410	410	0	0	A
Actualisatie ICT Omgevingswet	300	300	300	300	0	0	A
Verduurzamingsmaatregelen gebouw	2.445	2.445	2.445	2.445	0	0	B
Laadinfrastructuur hoofdkantoor	675	675	675	675	0	0	B
Totaal	5.800	5.800	5.800	5.800	0	0	

Verstrekkingen 2026

Excel-tabel

Verstrekkingen investeringskredieten 2026 (inclusief restant kredieten vorig jaar)

(bedragen x € 1.000)

	Verzamelbesluit	Actuele begroting 2026		2e Prognose 2026		Verschil	
		Bruto (A)	Netto (B)	Bruto (C)	Netto (D)	Bruto (C-A)	Netto (D-B)
Datacenter	B	1.700	1.700	1.700	1.700	0	0
Vervangingsinvesteringen Laboratorium	A	270	270	270	270	0	0
Vervanging hard- en software	A	787	787	787	787	0	0
Actualisatie ICT Omgevingswet	A	300	300	300	300	0	0
Vervanging materieel en voertuigen	A	467	467	467	467	0	0
Emissieloos, energieneutraal en duurzaam*	B	3.690	3.690	3.445	3.445	-245	-245
Totaal		**7.214**	**7.214**	**6.969**	**6.969**	**-245**	**-245**

A = vrijgegeven via verzamelbesluit bij begroting 2026

B = separaat voorstel richting dagelijks en algemeen bestuur

Omschrijving (toelichting)

Toelichting op verstrekkingen 2026

Verstrekkingen zijn besluiten van het dagelijks bestuur, waarbij zij de organisatie mandateert tot het doen van uitgaven en het aangaan van verplichtingen ten aanzien van investeringskredieten. De verstrekking van Emissieloos, energieneutraal en duurzaam loopt vooralsnog vertraging op. De projecten die worden uitgevoerd lenen zich niet voor extra maatregelen op het gebied van emissieloos, energieneutraal en duurzaamheid.

Programma Waterveiligheid

Strategisch doel

We beschermen Fryslân en een deel van het Groninger Westerkwartier tegen hoogwater vanuit zee en IJsselmeer. We houden rekening met het risico op overstromingen en klimaatverandering. Dit als uitvloeisel van de Europese Richtlijn Overstromingsrisico's en onze, daarmee samenhangende, wettelijke zorgplicht. We beheren en onderhouden hiervoor circa 200 kilometer aan zeedijken op het vasteland langs IJsselmeer en Waddenzee, en - eilanden.

Daarnaast beschermen we steden, dorpen, polders en gebieden tegen wateroverlast vanuit de boezem. De circa 3100 kilometer aan regionale keringen moeten bestand zijn tegen tijdelijk hogere waterstanden en droogte. Verder zijn er circa 800 kilometer aan lokale keringen die polders en gebieden beschermen tegen wateroverlast vanuit de boezem, tussenboezems en deelsystemen.

Vanuit de wettelijke zorgplicht rapporteren we in de volle breedte over de primaire keringen voor alle facetten van de waterveiligheid.

Portefeuillehouder(s):	Frank Jorna
Betrokken verbonden partijen:	N.v.t.

Ambitie

Jaarlijks voeren we ons beheer en onderhoud zorgvuldig uit. In een doorlopende cyclus toetsen we of onze waterkeringen nog sterk en hoog genoeg zijn. Daar waar onze primaire waterkeringen niet voldoen aan de veiligheidseisen, programmeren we versterkingen zodat ze voor 2050 aan de landelijke norm voldoen. Voor een uitgebreide beschrijving verwijzen we hiervoor naar de begroting 2026.

Prestatie indicatoren

Door middel van meetbare grootheden geven we aan hoe goed, of hoe ver we zijn met het behalen van de doelstellingen. Ze geven de voortgang, kwaliteit en effectiviteit van beleid, projecten of programma's aan. De volgende kritieke prestatie indicatoren (KPI's) zijn voor 2026 opgenomen:

Nr.	KPI	Doelstelling	Meetwaarde	Realisatie t/m augustus 2026

1.	Totaalscore zorgplicht	We beheersen alle aspecten van de wettelijke zorgplicht voldoende; zie hiervoor de Rapportage Zorgplicht die we jaarlijks voorleggen aan de Inspectie Leefomgeving en Transport. De gekozen normering KPI voor 2026 is indicatief (waarden variëren tussen de 1 en 3).	- Tussen de 1,5 - 2,0 - Geen waarden groter dan 2,5	Zie toelichting
2.	% dijken op sterkte	De zeedijken zijn tijdig op voldoende sterkte; geredeneerd vanuit de landelijke normering.	- 100% dijken in 2050 op sterkte	Conform planning
3.	% regionale waterkering versterkt	De regionale waterkeringen voldoen aan de regionale normering waterveiligheid.	- 60 kilometer versterkte kilometers in 2026 en 2027 van de nog resterende opgave - opgave uit beoordeling regionale waterkeringen 2025 wordt in 2026 gepland (uitvoering vanaf 2028)	Op schema
4.	% risicogericht onderhoud door inspecties regionale en lokale keringen op orde	Jaarlijks wordt er een inspectie van regionale waterkeringen en 2-jaarlijks een inspectie van lokale waterkeringen uitgevoerd. Er wordt risicogericht geprioriteerd op welke keringen voor 1 oktober (groot-) onderhoud wordt gepleegd. Specifieke prestaties: - Al het planmatig onderhoud is uitgevoerd: - Er is een gesloten doorwortelde grasmat met weinig distels/brandnetels en minimale graafschade. - Bij de verharde glooiingen zijn de voegen goed gevuld ontbrekende elementen zijn aangevuld en opschot is verwijderd. - Afrasteringen zijn schapenkerend, poorten en klaphekjes functioneren en borden en zijn leesbaar en schoon.	100% risicovolle regionale en lokale keringen door jaarlijkse inspecties en onderhoud hersteld. Onderhoud 0 (nee) of 1 (ja)	Op schema

Toelichting op prestatie-indicatoren

1. Grotendeels voldoen we aan de gestelde KPI. De gemiddelde waarde van de zorgplicht vanuit het dashboard Zorgplicht bevindt zich tussen de 1,5 en 2,0. Echter zijn er wel 2 zorgplicht-activiteiten die zich boven de 2,5 bevinden. Dit betreft informatiemanagement en beheer dagelijkse gegevens. Hier zijn verbeteracties opgezet.
2. In 2050 zijn de primaire waterkeringen op orde. In 2026 en 2027 bereiden we de vergunningprocedures een aanbestedingen voor de dijkversterkingen tussen Koehool-Lauwermeer voor. In 2033/2034 zijn deze keringen op orde. Een deel van de keringen hoeft niet (meer) versterkt te worden en de trajecten rondom Zurich-Koehool (incl. Harlingen), Schiermonnikoog en de IJsselmeerkeringen zitten in de programmering van het versterkingsprogramma dan wel in de beoordeling.
3. Loopt op schema.
4. Loopt op schema.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daar voor doen?

Jaarlijks uitvoeren van het beheer en onderhoud in het kader van wettelijke zorgplicht
Het onderhoud van de primaire keringen verloopt volgens planning. De verwachting is dat de nodige werkzaamheden binnen de begroting afgerond kunnen worden. Dit is echter altijd afhankelijk van de najaarsinspectie eind september. Het is erg droog geweest en in combinatie met veel muizenschade is de staat van de grasmat minder goed dan gewenst. Om dit te beheersen wordt extra aandacht besteed aan monitoring en worden indien nodig herstelwerkzaamheden uitgevoerd.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daar voor doen?

Zorgen voor de versterking van primaire keringen
In lijn met onze eigen ambities en die van het HWBP organiseren wij onze dijkversterkingen langs het Wad gedegen en gedragen (integraal en omgevingsgericht). Dat doen we in nauwe samenwerking met onze gebiedspartners. Ook werken we aan innovaties die ons helpen zaken slimmer en doelmatiger uit te voeren. We communiceren zo goed mogelijk bij de uitwerking en vormgeving van de plannen en de uitvoering en zoeken samen met het algemeen bestuur naar een passende werkwijze. Binnen de projecten Ternaarrd Peazens-Moddergat en Groen vraagt het verkrijgen van de Omgevingsvergunning voor de Kaderrichtlijn Water van Rijkswaterstaat meer tijd dan voorzien. Dit leidt tot verschuivingen van mijlpalen in de toch al krappe planningen. Extra doorlooptijd leidt tot hogere kosten waardoor het beschikbare krediet verder onder druk komt te staan. De kredietaanvraag voor de realisatie Ternaard-Paesens Moddergat wordt volgens de huidige planning nu in februari 2027 voorgelegd aan het algemeen bestuur.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daar voor doen?

Bescherming van gebieden tegen wateroverlast vanuit de boezem
In december 2026 wordt het Boezemplan besproken in het dagelijks bestuur, waarna het aan het algemeen bestuur wordt aangeboden in 2027. Het boezemplan gaat in essentie over het behoud van de functionaliteit van het Friese boezemsysteem, een primaire taak van Wetterskip Fryslan. In het plan beoordelen we de gevolgen van klimaatontwikkeling op ons boezemsysteem en daarmee direct en/of indirect de wijze waarop we in ons beheergebied water inlaten, vasthouden, bergen en afvoeren. Vanaf januari 2026 hebben we berekeningen uitgevoerd met het in de afgelopen jaren voor dit doel ontwikkelde boezemmodel van ons beheergebied. Dit model houdt naast de hydraulische aspecten als inlaat, waterstanden en afvoer ook rekening met neerslag, verdamping, afstroming, berging en andere hydrologische aspecten. Het model wordt gevoed met data uit de KNMI-klimaatscenario's (2023). Het model rekent voor de zichtjaren 2050 en 2100. De documentatie en validatie van het watersysteemmodel en de berekeningen zijn onderdeel van de oplevering eind van dit jaar.

Nut en noodzaak zeegemaal
Het boezemplan gaat in belangrijke mate over de ontwikkeling van de benodigde en beschikbare afvoercapaciteit vanuit ons watersysteem naar de Waddenzee. Hiermee geeft het een belangrijke onderbouwing over nut en noodzaak van één of meer extra zeegemalen.

De insteek van waterschap Noorderzijlvest en van ons is dat ontwikkeling van extra afvoercapaciteit gaat over een ingreep van nationaal belang; zoet water voor landbouw en Wad en relevant voor het hele stroomgebied in Fryslân, Groningen en Drenthe. In nauwe samenwerking met Noorderzijlvest zijn we daarom gestart met het structureren van gezamenlijke regie op dit onderwerp om dit, wel of niet in samenhang met andere regionale onderwerpen, onderdeel te maken van de landelijke investeringsagenda's. Voor 2026 was er geraamd een voorbereidingskrediet te verstrekken van € 1,9 miljoen voor het opstarten van de verkenningsfase van de maatregelen uit het boezemplan, waaronder een zeegemaal. Omdat besluitvorming over het boezemplan in 2027 plaats vindt, wordt ook het besluit over het voorbereidingskrediet doorgeschoven naar 2027.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daar voor doen?

Gebruik maken van ecosystemen en het beheren van de flora en fauna
Afgelopen half jaar zijn ca 5.400 velduren ingezet voor de bestrijding van muskus- en beverratten. We hebben eDNA bemonstering uitgevoerd en dit heeft geresulteerd in 5% positieve waterlopen waarin 7 muskusratten en 1 beverrat is gevangen. Ten opzichte van vorig jaar dat 7.400 velduren, 19% positieve waterlopen en 70 vangsten telde, is dat een flinke en gunstige daling. Landelijk lopen de vangsten achter, wat een bedreiging vormt voor het landelijk doel om het binnenland in 2034 vrij te krijgen van muskusratten. Afgelopen tijd is er gewerkt aan een voorstel om middels een solidariteitsbijdrage van alle waterschappen extra flexibele capaciteit beschikbaar te stellen voor de gebieden waar de resultaten achterblijven. De verwachte kosten voor deze solidariteitsbijdrage zijn meegenomen in de perspectiefnota 2027.

Kwetsbare keringen in leefgebieden van bevers en dassen zijn afgelopen jaar gecontroleerd op graafschade. Uit deze ronde is één kering aangetroffen met graafschade. Deze kering is hersteld en wordt extra gecontroleerd. De provincie Fryslân werkt aan een beverbeleidsplan. Wetterskip Fryslân heeft hiervoor een risicoanalyse opgesteld. Samen met de Provincie onderzoeken we de mate van vrijheid die de bevers kunnen krijgen in Fryslân passend binnen de wettelijke kaders van de beschermde bever en de afgesproken waterveiligheidsnorm.

Afgelopen half jaar zijn ca 2.500 uren ingezet voor de bestrijding van Reuzenberenklauw en Duizendknoop die schade hebben gebracht aan kering. Deze invasieve exotische planten verdringen gewenste grassen en kruiden die de kering stevig houden. Begin dit jaar is de nota Flora en Fauna vastgesteld. De beleidsuitgangspunten uit deze nota worden meegenomen in de keuzes en strategieën voor uitvoeringsplannen. Op 22 september 2026 heeft het algemeen bestuur het beheerplan exoten - planten vastgesteld.

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel worden de baten en de lasten voor programma Waterveiligheid getoond.

bedragen x € 1.000

Programma Waterveiligheid	Oorspronkelijke begroting 2026	Vastgestelde begroting na VR1	Budget neutrale wijzigingen VR2 2026	Voorstel budgetwijziging VR2 2026	Nieuwe actuele begroting 2026
Totaal Baten	**1.717**	**1.717**	**-2**	**130**	**1.845**
Totaal Lasten	**-36.555**	**-36.047**	**650**	**1.135**	**-34.262**
Resultaat	**-34.838**	**-34.330**	**648**	**1.265**	**-32.417**

Toelichting op Wat mag het kosten?

Afwijkingen ten opzichte van actuele begroting 2026
Actualisatie van diverse opbrengsten, waaronder vergoedingen voor geleverde diensten voor derden zorgen voor aanvullende baten van € 130.000. De structurele baten hiervan zijn ook meegenomen in de begroting 2027.

De lasten nemen af met € 1.135.000. Deze afname wordt voor € 1 miljoen veroorzaakt door de onderschrijding binnen het herstelprogramma regionale waterkeringen. De geplande doelstelling om in 2026 in totaal 30 kilometer waterkering te herstellen, wordt naar verwachting niet volledig gerealiseerd. Resumerend gaat het om circa 10 kilometer waterkering van de totale 1.300 kilometer aan regionale keringen waarvoor sprake is van een mogelijke uitloop na 2027. Belangrijkste oorzaak hiervan is dat de voorbereiding van projecten aanzienlijk meer tijd vraagt dan in voorgaande jaren, waardoor de uitvoering ervan naar 2027 doorschuift. Onderstaande ontwikkelingen spelen hierin mee:

- Vanwege wet- en regelgeving met betrekking tot de eisen rondom beschermde diersoorten kost de voorbereiding van de werkzaamheden meer tijd. Het uitvoeren van deze onderzoeken en het treffen van de benodigde maatregelen is complexer geworden, waardoor projecten later tot uitvoering komen.
- Vergunningverleningsprocessen duren zowel bij de provincie Fryslân als binnen onze eigen organisatie steeds langer. Reactie termijnen nemen toe, er worden vaker aanvullende vragen gesteld en de gevraagde onderbouwingen zijn uitgebreider dan voorheen. Hierdoor loopt de voorbereidingstijd verder op.
- Ook de FUMO vraagt in toenemende mate om uitgebreide onderzoeken en onderbouwingen die in het verleden minder noodzakelijk waren, zoals ontgronding en vergunning. Dit leidt tot extra werkzaamheden in de voorbereidingsfase.
- Een groot deel van de beschikbare capaciteit wordt momenteel ingezet op de voorbereiding van projecten. Hierdoor verschuift de inzet van middelen van uitvoering naar voorbereiding.
- We werken aan de afronding van de laatste onderdelen van het herstelprogramma. Deze projecten bevinden zich veelal in bebouwd gebied en betreffen relatief korte trajecten. Door de complexe omgeving, de vele stakeholders en de benodigde afstemming kosten deze werkzaamheden relatief veel voorbereidingstijd ten opzichte van de fysieke uitvoering.

Het volledige programma voor de periode tot en met 2027 blijft binnen bereik. Naar verwachting wordt het overgrote deel van de totale herstelopgave van 59 kilometer binnen deze periode gerealiseerd.

Eveneens geldt een onderschrijding bij veiligheidstoetsing primaire waterkeringen van € 135.000 door de verschuiving van werkzaamheden naar het volgende kalenderjaar.

Lopende investeringen

In onderstaande tabel is de eindewerk-inschatting per project weergegeven. De eindewerk-inschatting is de prognose van de totale investeringskosten van een lopend project. De kosten van een project kunnen na verloop van tijd gaan afwijken van het vrijgegeven krediet, inclusief hetgeen is verwerkt aan afromingen en aanvullend krediet.

bedragen x € 1.000

	Toegekend krediet t/m rapportageperiode		Eindewerkinschatting (EWI)		Saldo		
	Bruto (A)	Netto (B)	Bruto (C)	Netto (D)	Bruto (A-C)	Netto (B-D)	
Primaire keringen	52.925	13.870	52.700	13.848	225	22	A
Regionale keringen	34.554	32.260	35.067	32.704	-513	-444	B

Projecten met een onder- of overschrijding

De projecten met een afwijking op het krediet van meer dan 5% met een maximum van € 100.000 worden aangegeven. Bij het vaststellen van de voortgangsrapportage wordt het krediet aangepast.

bedragen x € 1.000

	Toegekend krediet t/m rapportageperiode		Eindewerkinschatting (EWI)		Saldo	
	Bruto (A)	Netto (B)	Bruto (C)	Netto (D)	Bruto (A-C)	Netto (B-D)
A. HWBP landelijke solidariteitsbijdrage 2026	5.200	5.200	5.458	5.458	-258	-258

B. Gebiedsontwikkeling Centrale As 2e fase	1.395	1.395	1.220	1.220	175	175
B. Natuurvriendelijke oevers Friese meren 2	2.512	772	2.362	622	150	150
B. Waterberging Polder Himpensermar	3.250	2.775	3.850	3.375	-600	-600
Totaal	12.357	12.357	12.890	12.890	-533	-533

Toelichting op onder- of overschrijdingen

A. Primaire Keringen
Als gevolg van een aanpassing van de berekeningswijze (technisch van aard) conform de herijking HWBP is de feitelijke indexering/ inflatie hoger dan geraamd. Hierdoor is de landelijke solidariteitsbijdrage HWBP € 258.000 hoger.

B. Regionale keringen
Voor het project gebiedsontwikkeling Centrale As wordt voorgesteld € 175.000 krediet af te romen. Er was een schadekwestie die de aannemer heeft kunnen dekken via zijn verzekering waardoor het niet ten laste van het project is gekomen. De risicoreservering is niet nodig geweest.
Voor het project Natuurvriendelijke oevers Friese meren 2 wordt voorgesteld €?150.000 krediet af te romen als gevolg van besparing op de uitvoeringsomvang. De kosten vallen daarmee lager uit dan begroot. Voor het project Waterberging Polder Himpensermar wordt voorgesteld € 600.000 krediet toe te voegen. De geraamde projectkosten zijn gestegen als gevolg van technische en uitvoeringskundige tegenvallers. Belangrijke oorzaken zijn:

- de slechte ondergrond, waardoor zwaardere funderingen en een duurdere inlaatconstructie noodzakelijk is
- aanvullende werkzaamheden zoals het verwijderen van staalslakken
- de verplaatsing van voorzieningen en
- extra maatregelen voor erosiebescherming.

Daarnaast is een beperkte lokale bodemverontreiniging aangetroffen, waarvoor nader onderzoek en mogelijk een minisanering noodzakelijk zijn. Ondanks doorgevoerde versoberingen in het ontwerp blijven de kosten hoger dan voorzien. Verder leidt de slechte ondergrond ertoe dat een brug noodzakelijk is in plaats van een toegangsdam met duiker, wat zowel de ontwerp- als uitvoeringskosten verhoogt. Ook is sprake van meerwerk bij de inrichting van restaurant De Gasterij, een verlenging van de projectduur met circa zes maanden en hogere kosten voor projectmanagement, ontwerp, vergunningen en uitvoering. Tot slot is een aanvulling van de risicoreservering benodigd.

Verstrekkingen

Excel-tabel

Verstrekkingen investeringskredieten 2026 (inclusief restant kredieten vorig jaar)

(bedragen x € 1.000)

	Verzamelbesluit	Actuele begroting 2026		2e Prognose 2026		Verschil	
		Bruto (A)	Netto (B)	Bruto (C)	Netto (D)	Bruto (C-A)	Netto (D-B)
Dijkverbetering Zurich-Koehool, Harlingen	B	4.000	400	4.000	400	0	0
HWBP - Activeerbare bijdrage landelijk programma	A	5.200	5.200	5.700	5.700	500	500
KLM TPM deelproject uv	B	185.000	18.500	0	0	-185.000	-18.500
Programma verbeterwerken reg. keringen	A	9.666	9.666	9.050	9.050	-616	-616
Boezem/Zeegemaal (voorbereidingskrediet)	B	1.900	1.900	0	0	-1.900	-1.900
Totaal		**205.766**	**35.666**	**18.750**	**15.150**	**-187.016**	**-20.516**

A = vrijgegeven via verzamelbesluit bij begroting 2026

B = separaat voorstel richting dagelijks en algemeen bestuur

Omschrijving (toelichting)

Toelichting op verstrekkingen 2026
Verstrekkingen zijn besluiten van het algemeen en dagelijks bestuur, waarbij zij de organisatie mandateert tot het doen van uitgaven en het aangaan van verplichtingen ten aanzien van investeringskredieten. Deze is € 20,5 miljoen lager dan eerder begroot. Dit wordt hoofdzakelijk veroorzaakt doordat geplande krediet aanvraag KLM TPM voor de realisatiefase niet in 2026 maar in 2027 wordt aangevraagd en doordat het voorbereidingskrediet voor boezem/zeegemaal eveneens pas aangevraagd gaat worden in 2027.

Programma Watersysteem

Strategisch doel

Het versterken van een robuust, gezond en klimaatbestendig watersysteem door middel van integrale en strategische samenwerking tussen overheden, bedrijven en maatschappelijke partners.

Portefeuillehouder(s):	Gerben de Boer, Alice van Gosliga, Monique Plantinga, Remco van Maurik
Betrokken verbonden partijen:	Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO), Grienskip BV en Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer (STOWA)

Ambitie

We streven naar een klimaatbestendig, gezond en robuust watersysteem dat stevig verankerd is in ruimtelijke plannen. Een systeem dat bestand is tegen zowel piekneerslag als langdurige droogte en dat tegelijkertijd betrouwbaar de functies voor landbouw, natuur en leefomgeving kan blijven vervullen. Dit vraagt om innovatieve en adaptieve maatregelen die lokaal passen en tegelijk passen in de bredere samenhang van het watersysteem. Voor een uitgebreide beschrijving verwijzen we hiervoor naar de begroting 2026.

Prestatie indicatoren

Door middel van meetbare grootheden geven we aan hoe goed, of hoe ver we zijn met het behalen van de doelstellingen. Ze geven de voortgang, kwaliteit en effectiviteit van beleid, projecten of programma's aan. We bouwen de komende jaren verder aan deze referentiewaarden. De volgende kritieke prestatie indicatoren (KPI's) zijn voor 2026 opgenomen:

Nr.	KPI	Doelstelling	Meetwaarde	Realisatie t/m augustus 2026
1.	Percentage uitgevoerde KRW-maatregelen volgens KRW programmering.	Schoon en ecologisch gezond oppervlaktewater in 2027, conform de Europese Kaderrichtlijn Water.	70% van de KRW-maatregelen is uitgevoerd in 2026.	>70%
2.	Hoeveelheid kuub nieuwe of verbeterde waterberging gerealiseerd volgens programmering.	Meer water kunnen bergen in boezem en deelsystemen om overlast en schade te beperken.	1,5 miljoen kuub nieuwe of verbeterde waterberging gerealiseerd in 2026.	Conform planning

3.	Aantal hectare nieuwe of verbeterde waterconservering met peilverhoging van minimaal 10 centimeter gerealiseerd.	Meer water kunnen conserveren in bodem om droogteschade en piekafvoer naar de boezem te verminderen.	50 hectare nieuwe of verbeterde waterconservering met peilverhoging van minimaal 10 centimeter gerealiseerd in 2026.	100 hectare
4.	Percentage projecten opgeleverd waarin watersystemen zijn aangepast voor doorstroming volgens programmering.	Betere doorstroming en wateraanvoer- en afvoercapaciteit door aanpassingen aan watergangen en kunstwerken.	90% van de watersysteemprojecten volgens programmering opgeleverd in 2026.	Conform planning
5.	Percentage gerealiseerde onderhoudsopgave watergangen (t.o.v. beheer- en onderhoudsplan en jaarplanning).	Wateroverlast verminderen door goed onderhoud en doorstroming van watergangen.	95% van jaarlijkse onderhoudsopgave watergangen gerealiseerd in 2026.	Conform planning
6.	Percentage assets dat voldoet aan de gestelde onderhoudsnorm.	Stuwen, inlaten en kunstwerken (assets) in goede staat houden voor een robuust watersysteem.	95% van alle actieve kunstwerken in goede staat in 2026. 95% van jaarlijkse inspecties stuwen en inlaten uitgevoerd in 2026.	Conform planning
7.	Percentage schoongemaakte locaties	Invasieve exoten terugdringen of beheersen om wateraanvoer, afvoer en biodiversiteit te beschermen.	50% van de vastgelegde locaties invasieve exoten schoongemaakt in 2026.	Loopt voor op planning.
8.	Percentage projecten waarin participatie conform beleid heeft plaatsgevonden	Bewoners en gebruikers actief betrekken bij het watersysteembeheer en -ontwikkeling.	95% van projecten waarin participatie conform beleid heeft plaatsgevonden in 2026.	Nog niet bekend.

Toelichting op prestatie-indicatoren

1. De huidige stand van zaken is dat meer dan 70% is uitgevoerd.
2. Het laatste en vierde deeltraject: inrichten waterin- en uitlaat aan de zuidkant op de locatie van de voormalige boerderij start na het broedseizoen en de planning is voor het stormseizoen op te leveren. Conform planning.
3. In Leechlan - Grou/Warten (Veenweideprogramma) is de inrichting voor 100 ha. HAKLAM-projecten uitgevoerd.
4. Conform planning.
5. Conform planning.
6. Conform planning.
7. De weersomstandigheden van afgelopen winter en droge zomer hebben een positieve impact op de beheersing van de plantengroei.
8. Deze gegevens zijn op dit moment nog niet gemeten. Bij de jaarrekening zijn deze gegevens wel bekend voor 2026.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daar voor doen?

Gebiedsgerichte aanpak van het watersysteem

Voor het aanpassen van de waterhuishouding zetten we in op het gebiedsproces om gezamenlijke ambities en doelen te verkennen. In juli heeft de Europese Commissie goedkeuring gegeven voor de toepassing van de compensatie systematiek veenweide (CSV). Hiermee komt de uitvoering van peilverhoging naar 40 cm onder maaiveld in Aldeboarn - De Deelen weer een grote stap dichterbij. We gebruiken de ervaringen van Aldeboarn De Deelen om in de andere gebiedsprocessen sneller stappen te kunnen zetten. In gebiedsproces Idzegea hebben we een hydrologische knelpuntenanalyse van het watersysteem gemaakt. Dit is een eerst stap om te komen tot een peilscenario voor het verhogen van het peil naar gemiddeld 40 cm onder maaiveld. In het gebiedsproces Leechlân Grou - Warten zijn voor ruim 100 ha. HAKLAM (flexibel peil: hoog als het kan, laag als het moet) projecten ingericht om in het gebied ervaring op te doen met hogere peilen.

De langjarige gebiedsprocestrajecten vragen om een consistente inzet en samenwerking. In het nieuwe gebiedsproces *Hart van het Noorden* (Zuidoost-Fryslân) heeft bijzondere aandacht voor de Natura 2000-gebieden vanwege stikstof en natuurherstel. Hier zetten we onze kennispositie in en vergroten we onze invloed in regionale en landelijke besluitvorming. Ook zijn we gestart met de voorbereidingen op de beleidsnota *Duurzaam beheer zoetwater* met daarin de onderdelen over grondwateronttrekkingen, oppervlaktewater onttrekkingen, drainage en water vasthouden.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daar voor doen?

Robuust maken van het watersysteem
We hebben het belang en de houdbaarheid van hoogwatercircuits (HWC) in het veenweidegebied onder de aandacht gebracht bij het ministerie van LVVN en de samenwerkingspartners van het veenweideprogramma. De herstelmaatregelen in de hoogwatercircuits worden conform planning uitgevoerd. Voor een robuust en toekomstbestendig watersysteem, dat betaalbaar moet blijven, is echter een bredere aanpak nodig. Daarvoor zoeken we actief de samenwerking met andere overheden. In 2026 scherpen we de in 2022 vastgestelde *Aanpak HWC*s aan.

In lijn hiermee hebben we in 2026 de uitvoering van de Funderingsaanpak Veenweide Fryslân voortgezet. Daarnaast werken we aan de verdere ontwikkeling van deze aanpak, gebaseerd op de tussenevaluatie en in samenhang met nieuwe landelijke ontwikkelingen, zoals de Nationale Aanpak Funderingen (NAF). Hoogwatercircuits zijn een deelpilot in de Gebiedsgerichte Leeraanpak (2026-2028) vanuit de NAF.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daar voor doen?

Schoon en gezond houden van het watersysteem
<u>Convenant gewasbeschermingsmiddelen</u>
Door de Unie van Waterschappen is het hoofdlijnenconvenant gewasbeschermingsmiddelen inmiddels ondertekend. Wetterskip Fryslân heeft op 25 augustus 2026 hier ook mee ingestemd, evenals de andere 20 Nederlandse waterschappen. Het Interprovinciaal Overleg (IPO) heeft inmiddels ook ingestemd. De komende periode wordt gewerkt aan de uitwerking naar deelconvenanten. Wetterskip Fryslân heeft hiervoor een aantal aandachtspunten onder de aandacht gebracht. Ook andere waterschappen hebben aandachtspunten onder de aandacht gebracht van de Unie.

<u>KRW 2028-2033</u>
In 2026 is de nieuwe KRW-nota voor de planperiode 2028-2033 opgesteld. Hierin staan onder meer de maatregelen beschreven die we de komende periode gaan nemen. De ontwerpversie ligt op 10 november 2026 voor bij het algemeen bestuur ter besluitvorming. Daarna volgt een inspraakperiode.

<u>Beleidsnota Schoon en gezond water</u>
In 2026 is de geactualiseerde beleidsnota Schoon en gezond water opgesteld. Deze ligt nu ter inzage voor inspraakreacties. In februari 2027 wordt de definitieve versie en reactienota voorgelegd ter besluitvorming aan het algemeen bestuur.

<u>Wetterskip beschermt haar watersysteem tegen flora en fauna die een bedreiging vormen voor schoon en gezond water.</u>
Afgelopen halfjaar is Wetterskip doorgegaan met de aanpak om de grote Waternavel en Waterteunisbloem te verwijderen en terug te dringen uit het beheergebied van Wetterskip. De gunstige weersomstandigheden van afgelopen winter en de droge zomer hebben gezorgd voor een natuurlijke afname en trage groei van deze invasieve exotische planten. Hierdoor was machinaal ingrijpen afgelopen half jaar nauwelijks nodig en zijn er minimale stortkosten. Hierdoor lopen we voor op de planning en verwachten we een budget onderschrijding (*zie ook Wat mag het kosten*). Op 22 september 2026 is het beheerplan exoten - planten vastgesteld in het algemeen bestuur, waarin is voorgesteld om de aanpak te continueren waarbij we de benodigde financiële middelen vragen. In de perspectiefnota zijn deze middelen voor 2027 al toegekend.

Het algemeen bestuur heeft de pilot wegvangen van exotische rivierkreeften verlengd tot eind 2026. We hebben het afgelopen halfjaar ca 1.300 uren ingezet om op drie locaties (hotspots) exotische rivierkreeften weg te vangen. Met de beschikbare 750 fuiken en korven zijn er de afgelopen tijd ca 36.000 kreeften weggevangen (ter vergelijking, in 2025 zijn er ca 20.000 rivierkreeften gevangen). Daarnaast hebben en blijven we het watersysteem monitoren op aanwezigheid van verschillende soorten kreeften. In december 2026 komen we met een aanpak voor het beschermen van het watersysteem (beheerplan exoten - kreeften). Hierin wordt het algemeen bestuur een aantal ambitieniveaus voorgesteld waarin de mate van inzet voor elk watertype is geprioriteerd per niveau. Met daarbij de benodigde financiële middelen. In de perspectiefnota 2027-2031 zijn deze middelen voor 2027 al toegekend.

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel worden de baten en de lasten voor programma Watersysteem getoond.

bedragen x € 1.000

Programma Watersysteem	Oorspronkelijke begroting 2026	Vastgestelde begroting na VR1	Budget neutrale wijzigingen VR2 2026	Voorstel budgetwijziging VR2 2026	Nieuwe actuele begroting 2026
Totaal Baten	**2.704**	**2.804**	**-480**	**550**	**2.873**
Totaal Lasten	**-87.966**	**-84.310**	**-26**	**1.703**	**-82.633**
Resultaat	**-85.262**	**-81.506**	**-507**	**2.253**	**-79.760**

Toelichting op Wat mag het kosten?

Afwijkingen ten opzichte van actuele begroting 2026

Bij de baten wordt een toename van € 550.000 verwacht. Enerzijds door het opnemen van de opbrengsten vanuit Gemeente Súdwest-Fryslân van € 250.000 voor de vervanging van een stuw. De vergoeding heeft betrekking op extra gemaakte kosten, welke zijn ontstaan door werk met werk te maken. Anderzijds is er een (aanvullende) vergoeding van € 300.000 vanuit Provincie Fryslan ontvangen voor de extra inzet op het Veenweideprogramma.

De besparing op de lasten van € 1,7 miljoen wordt onder meer veroorzaakt door lagere energiekosten ad € 700.000 op de bediening van kunstwerken. Door een lager verbruik als gevolg van het droge voorjaar en een neerwaartse bijstelling van de opslag op de elektriciteitsprijs wordt hier een incidenteel voordeel verwacht. Daarnaast is door langere planvorming en -voorbereiding en door beperkte interne en externe capaciteit ten opzichte van de begrote € 4,5 miljoen, dit jaar € 1,3 miljoen minder revisie- en onderhoudswerkzaamheden aan gemalen, stuwen en inlaten uitgevoerd dan gepland. De capaciteitsknelpunten leidden eerder ook al tot vertraging van werkzaamheden.
De onderschrijding ten aanzien van de exotenbestrijding wordt voornamelijk veroorzaakt door de beperkte ontwikkeling van invasieve waterplanten, met name grote waternavel en waterteunisbloem. Door extra inzet op preventie voorgaande jaren, een strengere winter met een trage start van het groeiseizoen tot gevolg en de droge zomer zijn minder exoten tot ontwikkeling gekomen dan verwacht. Hierdoor was veel minder grootschalige, machinale bestrijding nodig. Hoewel momenteel sprake is van een piek in de bestrijding, is minder bestrijding nodig dan in voorgaande jaren om toch onze doelen te halen. De uitnutting van het budget is sterk afhankelijk van natuurlijke omstandigheden en daardoor grillig van aard. Waar we in 2025 nog een overschrijding van het budget zagen, voorzien we in 2026 dus vooralsnog een incidentele onderschrijding. Conform het beheerplan wordt de bestrijding voortgezet, waarbij de benodigde inzet naar verwachting de komende jaren stapsgewijs afneemt, zoals ook in de vergadering van 22 september 2026 is besproken in het algemeen bestuur.

Daarnaast zijn voor de extra werkzaamheden en inzet voor de vervanging van de stuw en Veenweideprogramma meer kosten van € 550.000 gemaakt.

Lopende investeringen

In onderstaande tabel is de eindewerk-inschatting per project weergegeven. De eindewerk-inschatting is de prognose van de totale investeringskosten van een lopend project. De kosten van een project kunnen na verloop van tijd gaan afwijken van het vrijgegeven krediet, inclusief hetgeen is verwerkt aan afromingen en aanvullend krediet.

Lopende projecten

bedragen x € 1.000

	Toegekend krediet t/m rapportageperiode		Eindewerkinschatting (EWI)		Saldo		
	Bruto (A)	Netto (B)	Bruto (C)	Netto (D)	Bruto (A-C)	Netto (B-D)	
Gemalen en actieve kunstwerken	42.226	41.311	38.354	37.243	3.872	4.068	A
Watergangen en kunstwerken	5.257	4.757	5.642	5.019	-385	-262	B
KRW- inrichtingsmaatregelen	19.870	15.915	19.872	14.101	-2	1.814	C
Veen	500	288	500	287	0	1	
Totaal	**67.853**	**62.271**	**64.368**	**56.650**	**3.485**	**5.621**	

Projecten met een onder- of overschrijding

De projecten met een afwijking op het krediet van meer dan 5% met een maximum van € 100.000 worden aangegeven. Bij het vaststellen van de voortgangsrapportage wordt het krediet aangepast.

bedragen x € 1.000

	Toegekend krediet t/m rapportageperiode		Eindewerkinschatting (EWI)		Saldo	
	Bruto (A)	Netto (B)	Bruto (C)	Netto (D)	Bruto (A-C)	Netto (B-D)
A. Gemalen Jeth e.a.	3.390	3.390	3.240	3.240	150	150
A. Gemalen Lytsewâld	3.485	3.485	3.635	3.635	-150	-150
A. Keersluizen Lege Wâlden	1.890	1.890	2.090	2.090	-200	-200
A. Gemaal de Sas	3.325	3.325	3.000	3.000	325	325
A. Gemalen Tolsumersyl en Hantumerleech	2.100	2.100	2.000	2.000	100	100
Totaal	**14.190**	**14.190**	**13.965**	**13.965**	**225**	**225**

Toelichting op onder- en/of overschrijding

Met ingang van 2026 worden niet langer de gemaakte uren mee geactiveerd in de investeringen, maar ten laste van de exploitatie gebracht. De toegekende kredieten uit eerdere jaren hielden hier nog rekening mee en worden nu aangepast. Overige bijzonderheden zijn:

A. Gemalen en actieve kunstwerken

Gemalen Jeth e.a.

Voorstel tot afromen van het krediet met € 150.000. Oorzaak hiervan is in de eerste plaats de vrijval van de risicoreservering doordat schade aan de omgeving niet langer van toepassing was. Daarnaast is door toepassing van een effectieve werkwijze van het verruimen van de watergang en het hergebruik grond niet het gehele krediet benodigd.

Gemalen Lytsewâld

Dit project kent een langere doorlooptijd dan initieel gepland door ontwerpaanpassing voor bestaande bebouwing. Als gevolg hiervan is aanvullend krediet benodigd.

Keersluizen Lege Wâlden

Bij renovatie van de sluizen blijkt de constructie ernstiger aangetast dan initieel gedacht. Hierdoor is aanvullend krediet benodigd.

Gemaal de Sas

Door een goede samenwerking met de aannemer kan dit project 3 maanden eerder worden opgeleverd dan initieel gepland. Als gevolg hiervan ontstaat een besparing.

Gemalen Tolsumersyl en Hantumerleech
Bij gunning is een aanbestedingsvoordeel opgetreden, waardoor het krediet naar beneden kan worden bijgesteld. Tegelijkertijd wordt een risicoreservering aangehouden voor mogelijke problemen met de stroomvoorziening. Per saldo een besparing van € 100.000.

Verstrekkingen

Omschrijving (toelichting)

Toelichting op verstrekkingen
Verstrekkingen zijn besluiten van het algemeen en dagelijks bestuur, waarbij zij de organisatie mandateert tot het doen van uitgaven en het aangaan van verplichtingen ten aanzien van investeringskredieten. Voor de inrichting van het kansrijke gebied ADD in het Veenweideprogramma zal separaat aan het algemeen bestuur een bruto krediet aangevraagd gaan worden van € 8,6 miljoen. De geraamde investeringskosten zullen onder strikte voorwaarde voor 100% gesubsidieerd kunnen worden.

Bij de verstrekkingen voor infrastructuur geautomatiseerde assets schuiven investeringsprojecten naar de exploitatie als gevolg van de aanpassing van de activeringsgrens. Bij KRW projecten is sprake van een kleine aanpassing in de planning voor 2026 welke financieel worden afgerond in 2027.

Daarnaast speelt netcongestie een rol in de voortgang van investeringsprojecten voor o.a. inrichting watersystemen. Door de vele aanvragen voor verzwaring van aansluitingen, heeft de netbeheerder meer tijd nodig om de aanvragen te kunnen beoordelen (netcheck). Wij anticiperen hierop door capaciteitsaanvragen zo snel mogelijk in te dienen. Op basis van de capaciteitskaart van Liander (Regionale Netbeheerder), is in grote delen van Friesland een tekort aan capaciteit. Als waterschap kunnen we bij nieuwe aanvragen bij Liander maatschappelijke prioriteit aanvragen. Deze maatschappelijke prioriteit heeft alleen effect wanneer er nog capaciteit beschikbaar is voor verzwaring van de aansluitingen. Het koppelen van gemalen is daarom niet altijd meer haalbaar.

Excel-tabel

Verstrekkingen investeringskredieten 2026 (inclusief restant kredieten vorig jaar)

(bedragen x € 1.000)

	Verzamelbesluit	Actuele begroting 2026		2e Prognose 2026		Verschil	
		Bruto (A)	Netto (B)	Bruto (C)	Netto (D)	Bruto (C-A)	Netto (D-B)
Infrastructuur geautomatiseerde assets, WS	A	380	380	0	0	-380	-380
Inrichting watersystemen, landelijk	A	3.096	3.096	1.265	990	-1.831	-2.106
KRW maatregelen	A	10.975	10.575	6.465	5.803	-4.510	-4.772
Kunstwerken actieve waterbeheersing	A	13.654	13.654	14.900	14.900	1.246	1.246
Uitvoeringsplan Veenweide *	A	*0*	*0*	*8.600*	*0*	*8.600*	*0*
Totaal		**28.105**	**27.705**	**31.230**	**21.693**	**3.125**	**-6.012**

A = vrijgegeven via verzamelbesluit bij begroting 2026

B = separaat voorstel richting dagelijks en algemeen bestuur

** in afwachting van separaat besluit algemeen bestuur*

Programma Waterketen

Strategisch doel

Het waarborgen van een doelmatige, duurzame en betrouwbare inzameling en zuivering van afvalwater en het terugwinnen van waardevolle grondstoffen. Dit doen we met aandacht voor bescherming van de volksgezondheid, versterking van de circulaire economie en het verbeteren van de kwaliteit van het oppervlaktewater.

Portefeuillehouder(s):	Remco van Maurik
Betrokken verbonden partijen:	Voorzuivering Zuivelafvalwater Workum V.O.F. en Vereniging Waterketen Onderzoek Noord

Ambitie

De waterketen levert een belangrijke bijdrage aan onze volksgezondheid, het milieu en de kwaliteit van de leefomgeving. Tegelijkertijd staat de waterketen onder grote druk, door uitdagingen rond waterbeschikbaarheid, waterkwaliteit en klimaatverandering. Voor een uitgebreide beschrijving verwijzen we hiervoor naar de begroting 2026.

Prestatie indicatoren

Door middel van meetbare grootheden geven we aan hoe goed, of hoe ver we zijn met het behalen van de doelstellingen. Ze geven de voortgang, kwaliteit en effectiviteit van beleid, projecten of programma's aan. De volgende kritieke prestatie indicatoren (KPI's) zijn voor 2026 opgenomen:

Nr.	KPI	Doelstelling	Meetwaarde	Realisatie t/m augustus 2026
1.	Percentage gezuiverd afvalwater dat voldoet aan lozingseisen	Voldoen aan de wettelijke lozingseisen.	100% van het gezuiverde afvalwater voldoet in 2026.	100%
2.	Stikstofemissie bij rwzi's	Verminderen van stikstoflozingen naar het oppervlaktewater.	Maximaal 475 ton stikstofemissie in 2026.	< 475 ton
3.	Fosfaatemissie bij rwzi's	Verminderen van fosfaatlozingen naar het oppervlaktewater.	Maximaal 76 ton fosfaatemissie in 2026.	< 76 ton

Toelichting op prestatie-indicatoren

De verwachting over geheel 2026 is dat we de prestatie-indicatoren zullen gaan halen.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daar voor doen?

Afname en Transport
We zijn begonnen met de voorbereidingen/werkzaamheden, conform het meerjarig vervangingsplan, met het vervangen van de persleidingen RG Westereen – rwzi-Damwoude , RG Buitenpost – rwzi-Kootstertille, RG de Blesse - rwzi Wolvega, RG Vrouwenparochie – St Annaparochie, RG Noordwolde - Steggerda, RG Reduzum – Jirnsum, Persleiding Waskemeer - Haulerwijk. Daarnaast zijn we gestart met het vervangen van de elektrische installaties van de rioolgemalen.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daar voor doen?

Zuiveren
Dit jaar heeft het algemeen bestuur de Waterketenvisie 2050+ (WKV2050+) vastgesteld. Daarbij is afgesproken dat deze visie zich vertaalt in een Uitvoeringsagenda WKV2050+. De uitwerking van de zeven strategische pijlers uit de visie en die in de uitvoeringsagenda terugkomen is in volle gang. De waterketenvisie vertaalt zich in een tweesporenaanpak.
Enerzijds investeren we in de instandhouding en vernieuwing van onze bestaande assets, waaronder de nieuwbouw van RWZI Franeker. Daarmee borgen we de continuïteit van onze kerntaak en bereiden we ons voor op toekomstige normen en prestaties. Anderzijds verkennen we investeringsmogelijkheden gericht in innovatieve en circulaire ontwikkelingen, zoals Spoordok Leeuwarden, de upgrade van Waterschoon Sneek (Swicht2O), effluenthergebruik op Schiermonnikoog en andere initiatieven voor grondstoffen- en energieterugwinning. Zo blijven we wendbaar en kunnen we succesvolle concepten op een later moment versneld opschalen.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daar voor doen?

Slibverwerking
Afgelopen mei hebben we een overeenkomst voor de eindverwerking van zuiveringsslib met Slibverwerking Noord Oost Nederland (SNON) afgesloten. Dit is een samenwerkingsverband van de bedrijven GMB BioEnergie Zutphen en EEW Energy from Waste Delfzijl. Het contract gaat in per 2027 en heeft een looptijd van vijftien jaar. Jaarlijks zuiveren wij zo'n 85 miljoen kubieke meter rioolwater van huishoudens en bedrijven in 27 rioolwaterzuiveringen in Fryslân. Bij dit proces blijft zuiveringsslib over. Dit slib vervoeren wij met vrachtauto's en per schip naar de slibontwateringsinstallatie (SOI) in Heerenveen, die in 2025 opende. Daar verwijderen wij zoveel mogelijk water uit het slib. Het gaat om jaarlijks 75.000 ton slibkoek.
Op termijn verwachten wij ook fosfaat terug te winnen dat nog in het slib aanwezig is. Met de overeenkomst is een bedrag van ongeveer 150 miljoen euro gemoeid. Het is daarmee de grootste opdracht in de bestaansgeschiedenis van ons waterschap.

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel worden de baten en de lasten voor het programma Waterketen getoond.

bedragen x € 1.000

Programma Waterketen	Oorspronkelijke begroting 2026	Vastgestelde begroting na VR1	Budget neutrale wijzigingen VR2 2026	Voorstel budgetwijziging VR2 2026	Nieuwe actuele begroting 2026
Totaal Baten	1.000	1.812	-74	-20	1.718
Totaal Lasten	-57.327	-58.566	-15	69	-58.512
Resultaat	-56.327	-56.754	-89	49	-56.793

Toelichting op Wat mag het kosten?

Afwijkingen ten opzichte van actuele begroting 2026
Door lager energieverbruik bij transport afvalwater wordt een besparing van € 200.000 gerealiseerd. Deze besparing is ontstaan vanwege het droge voorjaar en door een neerwaartse bijstelling van de opslag op de elektriciteitsprijs op basis van actuele marktinzichten.
Daarnaast blijkt uit inspecties van rioolgemalen dat de technische staat van de installaties goed is. Hierdoor zijn minder onderhoudsmaatregelen nodig dan vooraf voorzien en zorgt voor een onderschrijding van € 120.000. De kosten voor verwerken slib zijn € 180.000 hoger als gevolg van uitlopende werkzaamheden van vorig jaar die nog voor een deel in 2026 zijn uitgevoerd.

Lopende investeringen

In onderstaande tabel is de eindewerk-inschatting van de overige projecten weergegeven. De eindewerk-inschatting is de prognose van de totale investeringskosten van een lopend project. De kosten van een project kunnen na verloop van tijd gaan afwijken van het vrijgegeven krediet, inclusief hetgeen is verwerkt aan afromingen en aanvullend krediet.

Lopende projecten

Bedragen x € 1.000	Toegekend krediet t/m rapportageperiode		Eindewerkinschatting (EWI)		Saldo		
	Bruto (A)	Netto (B)	Bruto (C)	Netto (D)	Bruto (A-C)	Netto (B-D)	
SOI Heerenveen(nazorg)	3.650	3.650	3.150	3.150	500	500	A
RWZI en transportstelsels	60.000	57.820	60.686	58.506	-686	-686	B
Infrastructuur geautomatiseerde assets	7.900	7.900	7.950	7.950	-50	-50	C
Totaal	**72.050**	**69.870**	**72.286**	**70.106**	**236**	**236**	

Projecten met een onder- en/of overschrijding
De projecten met een afwijking op het krediet van meer dan 5% met een maximum van € 100.000 worden aangegeven. Bij het vaststellen van de voortgangsrapportage wordt het krediet aangepast. Deze middelen worden verrekend met het beschikbaar gestelde verzamelkrediet.

Bedragen x € 1.000	Toegekend krediet		Eindewerk inschatting (EWI)		Saldo	
	Bruto (A)	Netto (B)	Bruto (C)	Netto (D)	Bruto (A-C)	Netto (B-D)
A. SOI Heerenveen nieuwbouw	3.650	3.650	3.150	3.150	500	500
B. Persleiding De Westereen Damwâld	1.990	1.990	2.740	2.740	-750	-750
B. Persleiding Nijega Opeinde	2.900	2.900	2.600	2.600	300	300
B. Persleiding Butenpost Koatstertille	2.800	2.800	2.300	2.300	500	500
B. Rwzi Birdaard fijnroosters	970	970	870	870	100	100
Totaal	**12.310**	**12.310**	**11.660**	**11.660**	**650**	**650**

Toelichting op onder- of overschrijding
Er zijn een aantal projecten waarvoor de eindewerkprognose afwijkt van het beschikbare investeringskrediet :

A. SOI Heerenveen nieuwbouw
Er is eerder € 500.000 krediet overgeheveld van project Energielijn rwzi Leeuwarden naar SOI Heerenveen in verband met het risicodossier en de oorspronkelijke claim van de aannemer. Nu blijkt de afronding van het project SOI Heerenveen binnen het oorspronkelijke krediet te blijven.

B. Persleiding de Westereen Damwâld
De kosten voor dit integraal ontwerp liggen € 750.000 hoger dan vooraf begroot, omdat de vervanging van het rioolgemaal ook noodzakelijk bleek. Dit was in de eerdere raming niet verwacht en als zodanig meegenomen.

B. Persleiding Nijega Opeinde en Butenpost Koatstertille
Het project voor vervanging van de persleidingen in Nijega-Opeinde is in afronding en wordt binnen het toegekende krediet uitgevoerd. Het resterende krediet van € 300.000 kan worden verrekend met het verzamelkrediet. Voor de vervanging van de persleiding Butenpost-Koatstertille is de aanbesteding meegevallen en kan het krediet met € 500.000 worden bijgesteld.

B. Rwzi Birdaard vervangen fijnroosters
Bij aanvang van het project is gebleken dat het krediet met € 100.000 kan worden verlaagd. De ingeschatte kosten op diverse onderdelen blijken bij aanvang van het project mee te vallen.

Verstrekkingen

Excel-tabel

Verstrekkingen investeringskredieten 2026 (inclusief restant kredieten vorig jaar)

(bedragen x € 1.000)

	Verzamelbesluit	Actuele begroting 2026		2e Prognose 2026		Verschil	
		Bruto (A)	Netto (B)	Bruto (C)	Netto (D)	Bruto (C-A)	Netto (D-B)
Infrastructuur geautomatiseerde assets, WK	A	7.505	7.505	7.505	7.505	0	0
KRW maatregelen	A	475	475	475	475	0	0
RWZI Franeker (voorbereidingskrediet)	B	3.000	3.000	5.000	5.000	2.000	2.000
RWZI's en transportstelsel	A	19.385	19.385	19.385	19.385	0	0
Spoordok	B	*p.m.*	*p.m.*	*p.m.*	*p.m.*	*p.m.*	*p.m.*
Verbeteringen inclusief Kwaliteit, Arbo en Milieu (KAM)	A	2.850	2.850	2.850	2.850	0	0
Totaal		**33.215**	**33.215**	**35.215**	**35.215**	**2.000**	**2.000**

A = vrijgegeven via verzamelbesluit bij begroting 2026

B = separaat voorstel richting dagelijks en algemeen bestuur

Omschrijving (toelichting)

Toelichting op verstrekkingen
Verstrekkingen zijn besluiten van het algemeen en dagelijks bestuur, waarbij zij de organisatie mandateert tot het doen van uitgaven en het aangaan van verplichtingen ten aanzien van investeringskredieten. Het voorbereidingskrediet voor rwzi Franeker is in 2026 met € 2 miljoen opgehoogd. Het gaat hier om een verschuiving in de tijd zoals is besloten in de vergadering van het algemeen bestuur van 22 september j.l.

Overzicht van baten en lasten en reserves

bedragen x € 1.000

	Oorspronkelijke begroting 2026	Vastgestelde begroting na VR1	Budget neutrale wijzigingen VR2 2026	Voorstel budgetwijziging VR2 2026	Nieuwe actuele begroting 2026
Baten					
Programma Bestuur en Organisatie	2.590	2.289	565	130	2.984
Programma Waterveiligheid	1.717	1.717	-2	130	1.845
Programma Watersysteem	2.704	2.804	-480	550	2.873
Programma Waterketen	1.000	1.812	-74	-20	1.718
Overzicht Dekkingsmiddelen					
Belastingopbrengsten	225.098	225.098	-3	721	225.816
Dividenden	2.900	3.048	-0	-0	3.048
Overige algemene opbrengsten	1.918	1.943	10	25	1.978
Saldo van de financieringsfunctie	242	242	-0	-0	242
Totaal Baten	**238.168**	**238.953**	**15**	**1.536**	**240.504**
Lasten					
Programma Bestuur en Organisatie	-55.844	-56.754	-623	904	-56.473
Programma Waterveiligheid	-36.555	-36.047	650	1.135	-34.262
Programma Watersysteem	-87.966	-84.310	-26	1.703	-82.633
Programma Waterketen	-57.327	-58.566	-15	69	-58.512
Overzicht Dekkingsmiddelen					
Belastingopbrengsten	-5.753	-5.748	-0	-0	-5.748
Saldo van de financieringsfunctie	-242	-242	-0	-0	-242
Onvoorzien					
Onvoorzien	-150	-150	-0	-0	-150
Totaal Lasten	**-243.837**	**-241.816**	**-15**	**3.811**	**-238.020**
Reserves					
Reserves	5.669	5.869	-0	-900	4.969
Totaal Reserves	**5.669**	**5.869**	**-0**	**-900**	**4.969**
Begroot resultaat	**0**	**3.006**	**-0**	**4.447**	**7.453**

Budgettair neutrale wijzigingen

Omschrijving (toelichting)

Budgettaire wijzigingen ontstaan als gevolg van aanpassingen in beleid, financiering, taken of externe omstandigheden. Conform de financiële verordening mag het dagelijks bestuur besluiten nemen om budgetten anders in te zetten. Deze wijzigingen worden achteraf aan het algemeen bestuur voorgelegd ter vaststelling. Deze verschuivingen in budgetten sluiten beter aan waar de uitvoering ook plaatsvindt.

Excel-tabel

bedragen x € 1.000

Programma	Budgettair neutrale wijziging VR2
Baten	
Programma Bestuur en Organisatie	565
Programma Waterveiligheid	-2
Programma Watersysteem	-480
Programma Waterketen	-74
Overzicht Dekkingsmiddelen	
Belastingopbrengsten	-3
Dividenden	-0
Overige algemene opbrengsten	10
Saldo van de financieringsfunctie	-0
Totaal Baten	**15**
Lasten	
Programma Bestuur en Organisatie	-623
Programma Waterveiligheid	650
Programma Watersysteem	-26
Programma Waterketen	-15
Overzicht Dekkingsmiddelen	
Belastingopbrengsten	-0
Saldo van de financieringsfunctie	-0
Onvoorzien	
Onvoorzien	-0
Totaal Lasten	**-15**
Eindtotaal	**-0**

Mutaties reserves

Algemene reserve

In de begroting 2026 - 2030 zijn een aantal incidentele budgetvoorstellen gedaan, welke gedekt worden door de algemene reserve. De geraamde onttrekking uit de reserves voor het aanvalsplan exoten van € 900.000 is in 2026 niet nodig. Dit is nader toegelicht in het programma Watersysteem.

Bestemmingsreserves

Omschrijving (toelichting)

Bijlagen

Definities beleidsproducten

Beleidsveld	Beleidsproduct	Toelichting op beleidsproduct
Strategisch beleid	Eigen plannen	Formuleren en vastleggen van het strategisch beleid van het waterschap voor zowel de reglementaire beheerstaken (waterkeringszorg, watersysteembeheer, zuiveringsbeheer, wegenbeheer en/of vaarwegenbeheer) als de wijze waarop op (dreigende) calamiteiten wordt gereageerd.
	Plannen van derden	De activiteiten van het waterschap gericht op het toetsen van, reageren op en beïnvloeden van de beleids(vormende) en ruimtelijke plannen van derden.
Waterkeringen	Beheersinstrumenten waterkeringen	Het opzetten, actueel houden en periodiek controleren van de beheersinstrumenten (legger, beheersregister, toetsing), teneinde de staat van de waterkeringen zichtbaar te maken.
	Aanleg en onderhoud waterkeringen	Het aanleggen en het in stand houden van het waterkerend vermogen van de waterkeringen die in beheer zijn bij het waterschap. Als een waterschap de kosten van de bijdrage aan het HWBP op dit product verantwoordt, dan moeten deze kosten worden meegenomen.
	Dijkbewaking en calamiteitenbestrijding	Het plan- en doelmatig bewaken van de waterkeringen in bedreigende situaties en het (doen of laten) treffen van maatregelen om de waterkerende functie te waarborgen alsmede het beperken van de gevolgen van calamiteiten.
Watersysteem	Beheersinstrumenten watersystemen	Het voorbereiden, op- en vaststellen alsmede onderhouden van instrumenten die het beheer van watersystemen ondersteunen
	Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen	Aanleg, verwerving en onderhoud van waterlopen en kunstwerken voor de passieve waterbeheersing inclusief alle kwaliteitsmaatregelen in oppervlaktewater en voorzieningen verwante belangen die daarin worden getroffen.
	Baggeren waterlopen/saneren waterbodems	Verwijderen van bagger- en saneringsspecie uit watersystemen en indien noodzakelijk dit milieuhygiënisch passend verwerken.
	Beheer hoeveelheid water	Het door middel van regulerende kunstwerken invloed uitoefenen op de hoeveelheid water, het oppervlaktewaterpeil en de waterkwaliteit in het watersysteem.
	Calamiteitenbestrijding watersystemen	Bestrijding van afwijkingen van de gewenste hoeveelheid water dan wel de kwaliteit of ecologische toestand daarvan voorzover dat niet onder de normale bedrijfsvoering valt.
	Monitoring watersystemen	Het verzamelen, bewerken, verwerken, toetsen, analyseren en rapporteren van meetgegevens voor zowel het waterkwantiteits- als het waterkwaliteitsbeheer (met uitzondering van gegevens over de waterbodems).
Waterzuivering	Getransporteerd afvalwater	Het door het bouwen, verwerven, beheren, onderhouden en bedienen van transportgemalen en -leidingen mogelijk maken dat afvalwater wordt getransporteerd.
	Gezuiverd afvalwater	Het door het realiseren, overnemen, beheren, onderhouden en exploiteren van rioolwaterzuiveringsinstallaties en IBA-inrichtingen zorgen dat het aangeboden afvalwater wordt gezuiverd.
	Verwerkt slib	Het door het realiseren, beheren, onderhouden en exploiteren van slibverwerkingsinstallaties zorgen dat het zuiveringsslib en de andere restproducten van een rwzi of iba die voor een eindbestemming worden aangeboden tot een eindproduct worden verwerkt.
	Afvalwaterbehandeling door derden	Het laten verwerken van afvalwater uit het eigen beheersgebied door andere beheerders van rioolwaterzuiveringsinstallaties.
Vaarwegen en havens	Beheersinstrumenten vaarwegen en havens	Het opzetten, actueel houden en periodiek controleren van de beheersinstrumenten (legger en beheerregister), teneinde de staat van de vaarwegen en havens zichtbaar te maken.
	Aanleg en onderhoud vaarwegen en havens	Het op basis van het beheersplan vaarwegen aanleggen, verwerven, verbeteren en onderhouden van vaarwegvoorzieningen.
	Verkeersregeling en -veiligheid vaarwegen en havens	Alle activiteiten die een waterschap uitvoert als nautisch beheerder belast met het regelen van het scheepvaartverkeer op basis van de Scheepvaartverkeerswet.
VTH	Beheer keurkwartet en VTH-beleid	Voorbereiding, op- en vaststelling alsmede het onderhoud van de Keurverordening, de beleidsregels, de algemene regels en de richtlijnen voor de legger van het waterschap waarbij de ge- en verbodsbepalingen ten aanzien van beheer, onderhoud en gebruik van water en de waterstaatskundige infrastructuur door derden worden geregeld. Eén en ander gebeurt als bevoegd gezag op basis van de Waterwet en de Waterschapswet en daaruit voortvloeiende of daarmee samenhangende regelgeving Tevens het beheer van het wettelijk verplichte T&H-beleid en (toekomstig) V-beleid (Wet VTH-criteria).
	Vergunningen en meldingen	Het als bevoegd gezag verlenen van vergunningen en het afhandelen van meldingen op basis van de Waterwet- en –daarmee samenhangende regelgeving (zoals de keur).
	Adviezen vergunningen	Adviezen die waterschappen verstrekken aan andere bevoegde gezagen in relatie tot de Waterwet- en daarmee samenhangende wet- en regelgeving, waartoe ook de Wabo behoort.

	Toezicht	De werkzaamheden die door of namens het waterschap – meestal als bevoegd gezag, maar bv. in het kader van de Wabo of samenloop als niet-bevoegd gezag – worden verricht om na te gaan of voorschriften van de waterschapsverordening en omgevingswet en daarmee samenhangende regelgeving worden nageleefd. Toezicht op de naleving ziet aldus op programmatische controle, is preventief en gaat gewoonlijk aan handhaving c.q. het toepassen van sancties vooraf.
	Handhaving	Alle acties van het waterschap als bevoegd gezag die gericht zijn op het ongedaan maken van en/of het toekomstig voorkomen van een toestand die in strijd is met de wettelijke voorschriften.
	Regulering lozingen	Aanvullende, niet direct bij andere beleidsproducten onder te brengen maatregelen waarmee gezorgd wordt voor het beheersen van lozingen op de bij het waterschap in beheer zijnde zuiveringstechnische werken en oppervlaktewateren.
Belastingheffing	Belastingheffing	Opstellen en actueel houden van wet- en regelgeving , het opleggen van aanslagen en het afhandelen van verzoek-, bezwaar- en beroepsprocedures op het gebied van belastingenaanslagen.
	Invordering	Betalingsverwerking, kwijtschelding en (dwang)invorderingsmaatregelen op het gebied van waterschapsbelastingen.
Bestuur	Bestuur	Alle activiteiten die gericht zijn op het besturen van het waterschap, waaronder de ambtelijke voorbereiding van bestuursvergaderingen.
Communicatie	Externe communicatie	De centrale en extern gerichte voorlichtende activiteiten van het waterschap.
Dekkingsmiddelen en saldo	Dekkingsmiddelen en saldo	De dekkingsmiddelen bestaan uit de belastingopbrengsten vermindert met de kwijtscheldingen en oninbare vorderingen. Tevens worden de overige dividenden en overige algemene opbrengsten (bijvoorbeeld grondverkopen) aan dit beleidsproduct toegerekend.

Lijst met afkortingen

Afkorting	Betekenis
BAW	Bestuursakkoord water
BIO	Baseline Informatiebeveiliging Overheid
BOvi	Blauwe Omgevingsvisie
BRO	Basisregistratie ondergrond
CIV	Centrum Innovatief Vakmanschap
CIV Water	Centrum voor Innovatief Vakmanschap Water
Commissie DSF	Commissie Dyken, Stêd en Finânsjes
CSIR	Cyber Security Implementatie Richtlijn
CSRD	Corporate Sustainability Reporting Directive
DOP	Opgelost organisch gebonden fosfor
DSO	digitaal stelsel omgevingswet
FBWK	Fries bestuursakkoord Water en Klimaat
Fido	Financiering decentrale overheden
FPLG	Fries Programma Landelijk Gebied
Fumo	Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing
GIS	Geografisch informatiesysteem
GLB	Gemeenschappelijk Landbouwbeleid
GWAWO	Gemeentelijk Ambtelijk Water Overleg
GWW	Grond-, weg- en waterbouw
ha	Hectare
HWBP	HoogWaterBeschermingsProgramma
hWh	het Waterschapshuis
IBA	Individuele behandeling afvalwater
ILT	Inspectie Leefomgeving en Transport
IWR	Integrale Waterrapportage
KLM	Koehool - Lauwersmeer
km	Kilometer
KRW	Kaderrichtlijn water
LIMS	Laboratorium Informatie Management Systeem
NBK	Noordelijk Belastingkantoor
NOVEX	Nationale Omgevingsvisie Extra
NPLG	Nationaal Programma Landelijk Gebied
NVZ	Natuurvriendelijke zone

Afkorting	Betekenis
OAS-studies	Optimalisatiestudies van het afvalwatersysteem
OSW	Overdracht Stedelijk Water
OVEF	Openbare verlichting & Energie Fryslân
PBOW	Provinciaal Bestuurlijk Overleg Water
RBO	Regionaal Bestuurlijk Overleg
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
RVO	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
RWK	Regionale waterkering
RWP	Regionaal Waterprogramma
SDG	Sustainable Development Goals
SGBP	sstroomgebiedbeheerplannen
SNB	Slibverwerking Noord-Brabant
SNN	Samenwerkingsverband Noord-Nederland
SOC	Security Operations Center
SOI	Slibontwateringsinstallatie
Stowa	Stichting toegepast onderzoek waterbeheer
TEA	Thermische Energie uit Afvalwater
TEO	Thermische Energie uit Oppervlaktewater
UvW	Unie van Waterschappen
V&K	Vitale en kwetsbare functies
VFG	Vereniging van Friese Gemeenten
VKA	Voorkeursalternatief
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VVzB	Vereniging van zuiveringsbeheerders
VWS	Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
WABOS	water- en bodemsturend
WAC	Waterapplicatiecentrum
WBP	Waterbeheerprogramma
WILMA model	De WILMA staat voor Waterschap Informatie & Logisch Model Architectuur en is de 'referentiearchitectuur van de waterschappen'.
WON	Vereniging voor Waterketenonderzoek Noord Nederland
Woo	Wet open overheid
ZZS	Zeer zorgwekkende stoffen